

היתר מיוחד זה של הצלה מפני הדליקה הוא בין בכתבי הקודש שקורין בהן בשבת, כגון ספר תורה וספרי נביאים, ובין כתבי הקודש,

מפני הדליקה⁽²⁾, ואפילו למבוי שאינו מפולש שלא תוקן כראוי כדי שיוכלו לטלטל בו⁽³⁾.

תינוקות שלא יוכלו לברוח, וכן מחשש נפשות, מהמלכות ומהנכרים. והבית יוסף [שלד] הוסיף שבשעת דליקה באים נכרים לבזוז, ואם יעמוד כנגדם יש סכנה. והרמ"א [שלד כו] כתב שכך נוהגים. והוסיף המרדכי, שאפילו באופן שאין ההיתר ברור, כיון שאנו פוסקים שכיבוי, כיון שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה, פטור עליה, לכן הנח להם לישראל, ומוטב שיהו שוגגין ולא יהו מזידין.

לנו, ויכבה. וראה ביאור הלכה וערוך השולחן [הנ"ל] שהוכיחו כי ההלכה היא שגם הצלת ממון התירו משום שאדם בהול להציל ממנו. אבל רק כשהצלה מצריכה מעשה מסויים, כמו החילוק שהובא לעיל, ולכן אפילו לדעה בשו"ע [שלד ב] שאסור להציל ממון שבביתו מגנבים, התירו לומר לנכרי להקזו דם מבהמה כדי להצילה [שו"ע שלב ד].

3. א. הר"ן הביא ספר התרומה שכתב, כי מה שאסרו להציל ולהוציא ממון וכלים הוא דוקא לחצר או למבוי הסמוך לרשות הרבים. אבל לבית חבירו הסמוך, מותר להציל הכל. ותמהו הרמב"ן והטור [שלד], הרי סיבת האיסור היא שמא יכבה, ומנין לנו לחלק בין הצלה לחצר או לבית?

2. כך מבואר במשנה להלן [קטז ב]. וכתבו הראשונים, שמשמע בגמרא שלכבות את הדליקה לצורך הצלת כתבי הקדש, אסור. אבל הירושלמי מתיר לכבות, משום שכיבוי גרידא, שלא לצורך עשיית פחמים, אסור רק מדרבנן, כיון שכיבוי כזה נחשב כמלאכה שאין צריך לגופה, ורבי שמעון סובר כי מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. וכתב המגיד משנה [שבת כג, כו] שמכאן למד הרמב"ם לפסוק דלא כרבי שמעון, ומלאכה שאינה צריכה לגופה חייב, ולכן לא התירו לכבות, וכל הראשונים פסקו כרבי שמעון.

ותירצו הב"ח וחיידושי הגהות על הטור [שלד], שהחשש שמא יכבה הוא דוקא כשעושה מעשה הדומה לאיסור, ויחשוב שמוותר לכבות או ישכחו. אבל כשהתירו להציל דוקא לבית, לא חששו שיכבה. וראה בחידושי אנשי שם על הרי"ף שתירץ כעין זה. והב"ח והגר"א הוסיפו, שמהגמרא להלן [קכ א] מבואר כך, שגזרו דוקא כשמוציא למקום שסמוך ודומה לרשות הרבים. ב. המשנה ברורה [שלד ד] מביא, שיש שכתבו, כי בזמן הזה שנוהגים לכבות דליקה מפני הסכנה [הובא לעיל בהערה], בטל האיסור להציל ממון, שאין לגזור שמא יכבה. והמשנה ברורה חולק. וכתב, שמספר התרומה מבואר, שהגזירה אף משום שאר איסורי שבת כמו הוצאה, ולא דוקא מחשש שמא יכבה. ולכן, גם בזמן הזה אסור. ראה שער הציון [שם א]. וכן

ובביאור הגר"א [שלד, יב] תמה, היכן מצינו שהבבלי חולק בזה על הירושלמי? ולכן פירש, שכונת הירושלמי לרבי שמעון בעירובין [צז ב], הסובר שאין לך דבר של שבות העומד בפני כתבי הקדש, ולכן מותר לכבות. אבל אנו פוסקים שם שלא התירו כל שבות להצלת כתבי הקדש, ולכן אף שהלכה כרבי שמעון שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, לא התירו לכבות להצלת כתבי הקדש. ובירושלמי שלנו הגירסא כהגר"א. וכן כתב הקרן אורה.

וכתבו המרדכי והריטב"א, שבזמן הזה נהגו לכבות דליקה בשבת, כי חוששים שמא ישרפו